

SPOR V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI SE JE ZAOSTRIL**SLOVENCİ SE ODLOČNO UPIRAJO RAZNARODOVANJU****Nadzorna oblastva so sporočila občinski upravi, da bodo imenovala poseb-
nega komisarja, da izda dovoljenje za zgradnjo novega begunskega naselja**

V središče pozornosti slovenske javnosti v zamejstvu je te dni ponovno stopil spor med devinsko-nabrežinsko občinsko upravo in znano Ustanovo za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem. Kot smo v našem listu že poročali, je Državni svet v Rimu z razsodbo, ki je bila občini dostavljena 10. aprila t. l., sprejel priziv, ki ga je proti upravi bila lani vložila omenjena begunska ustanova, in s tem zavrnil razloge, s katerimi je devinsko-nabrežinski župan ustanovi odbil prošnjo za gradnjo nadaljnjih 268 stanovanj v Sosljanu.

Po sklepu občinskega sveta je župan svoj ukrep utemeljil z razlogi, ki so najbolj otipljivi in ki so osnovani na tistem naravnem in od vseh omikanih držav priznanem zakonu, kateri prepoveduje nasilno in umetno potujčevanje tako posameznikov kot narodov ali njegovih manjšin. To je treba zlasti zato poudariti, kajti tu tiči bistvo spora v devinsko-nabrežinski občini.

KONČNI CILJ

Na področju te občine je namreč omejena begunska ustašova že bila pred leti zgradila z izključno državnim denariem — se pravi tudi z denarjem slovenskih davkoplačevalcev — dve naselji s približno 300 stanovanji. Vse to se je zgradilo, čeprav niso v občini obstajale nobene možnosti da bi ljudje, ki so dobili streho v novih naseljih našli v občini tudi zaposlitev. Pri Štivanu so na primer zgradili »Ribiško naselje«, čeprav je obče znano, da v bližnjem morju sploh ni rib in da je naselje več kot 20 km oddaljeno od Trsta, ki je za ribiče edino-važno tržišče. V naselju pri Sosljanu pa danes bivajo delavci, uradniki, itd., ki so domala vsi zaposleni v Trstu, to je spet daleč od delovnih mest. Begunska ustanova in njeni zagovorniki so sedaj pričeli zatrjevati, da bi prebivavci novega naselja ki naj bi se sezidalo pri Sosljanu, dobili zaposlitev v štivanski tovarni papirja. To je že zato iz trte izvito, ker je znano, da bo tovarna sama poskrbela stanovanja svojim delavcem, saj se v ta namen že pogaja z občino in medvejskimi jesarji za nakup gradbenega zemljišča.

Begunska ustanova in njeni zagovorniki ter prijatelji so že od vsega začetka pričeli zidati tolikšno število stanovanj na področju devinsko-nabrežinske občine predvsem zato, da bi z enim samim zamahom spremenili narodnostno sestavo občine in izmaličili slovenski značaj tamkajšnjih krajev. Končni cilj je namreč jasen: z množičnim naseljevanjem italijanskega življa bodo

Slovenci postali postopno neznatna manjšina na rodni tleh in s tem se bo pričel proces asimilacije, potujčevanja slovenskega življa ob obali, tako da v razmeroma kratki dobi tam sploh ne bo več Slovencev.

Nacionalisti sicer svojih namenov niti ne skrivajo. Tako je na primer bivši tržaški župan Gianni Bartoli leta 1955 izjavil, da je treba s pomočjo istrskih beguncev ob italijanski državni meji »zgraditi nepretraden jez proti slovanskemu svetu, ki neurejen pritiska na našo zemljo, da bi izkoreninil sleherno znamenje civilizacije«.

NEPOSREDNI VZROK

Ne glede na to, da je danes naravnost smešno govoriti o nekem »slovanskem svetu«, ki kot takšen nima nobene politične moči — saj vzhodni blok ni združen na narodnih osnovah, temveč na ideoloških, gospodarskih, skratka na izrazito političnih osnovah — vendar drži, da so prav takšne demagoške in našopirjene teze žal vplivale tudi na odgovorne italijanske kroge v državi, da so pričeli moralno in gmotno podpirati gradbeno dejavnost begunske ustanove in tako postali soodgovorni za izvajanje raznarodovalnega načrta.

Neposredni vzrok sedanjega spora v Nabrežini je dejstvo, da je parlament z zakonom nakazal Ustanovi julijskih in dalmatinskih beguncev 5 milijard lir za gradnjo

stanovanj in da sta notranje ministrstvo in ministrstvo za javna dela z odlokom z dne 31. marca 1961 določila, naj se od omenjene vsote potroši kar 3 milijarde in 500 milijonov za zidanje stanovanj na Tržaškem ozemlju.

Že takoj je bilo razvidno, da bo prav s to razdelitvijo nakazanega denarja omogočeno nadaljevanje raznarodovalnega načrta v slovenskih predelih tržaške pokrajine. To je bil tudi vzrok, zaradi katerega je nabrežinski župan begunski ustanovi odbil prošnjo za gradnjo 268 stanovanj v Sosljanu in se pri tem skliceval predvsem na Posebni statut londonskega sporazuma, ki prepoveduje umetno raznarodovanje narodnih manjšin.

Državni svet je županovo utemeljitev zavrnil, češ da londonski sporazum ni »državni zakon«, temveč le mednarodni dogovor, za katerega tolmačenje so pristojni le osrednji vladni organi.

ZAKAJ SMO VZNEMIRJENI

Zamejski Slovenci smo spričo takšne razsodbe upravičeno vznemirjeni predvsem zaradi tega, ker nam najvišje italijansko upravno sodišče konec koncev nič drugega ne izjavlja, kot da je po obstoječi zakonodaji umetno in načrtno raznarodovanje dovoljeno. Nad vsebino te razsodbe smo nadalje

(Nadaljevanje na 2. strani)

Uspelo protestno zborovanje v Nabrežini

V zvezi z dogodki v devinsko-nabrežinski občini je združena slovenska mladina priredila v sredo zvečer na trgu v Nabrežini uspelo protestno zborovanje. Na poziv prirediteljev so se odzvali ne samo številni mladinci in mladinke iz Nabrežine in okoliških vasi, temveč tudi lepo število mladine iz mesta in ostalih krajev tržaškega podeželja. Prisotno pa je bilo tudi posebno odposlanstvo slovenske mladine z Goriškega.

Zborovanje je otvoril predstavnik slovenskih krščanskih socialcev Drago Legiša, ki je zborovavce pozdravil in se zahvalil za udeležbo. Po njegovem govoru so nastopili: predstavnik mladine Slov. dem. zveze Saša Rudolf, predstavnik slov. katoliške napredne mladine Ninko Černic, predstavnik komunistične mladine Rudi Wilhelm in predstavnik Mladinske iniciative Bogo Samsa.

Na koncu zborovanja so udeleženci s ploskanjem odobrili resolucijo, naslovljeno generalnemu vladnemu komisarju dr. Maz

zi in mešani italijansko-jugoslovanski komisiji. Besedilo resolucije, ki jo je zborovavcem prebrala dijakinja Neva Godnič iz Nabrežine, je naslednje:

»Udeleženci enotnega zborovanja slovenske mladine v Nabrežini ogorčeno protestirajo proti umetnemu in načrtnemu spreminjanju narodnostnega značaja tržaškega ozemlja ter odločno zahtevajo takojšnje prenehanje raznarodovalne politike.

Hkrati izražajo popolno solidarnost z županom in občinskimi svetovavci devinsko-nabrežinske občine v njihovem boju za uresničenje naših narodnostnih pravic ter se pridružujejo njihovem protestu na mešano italijansko-jugoslovansko komisijo.

Uresničenje pravic, ki jih določata ustava in spomenica, bo prispevalo k izboljšanju prijateljskega sožitja med tukaj živječima narodom. To je naša edina želja.

Ker mora naš list v stroj, bomo o izvajanju posameznih govornikov, poročali v prihodnji številki.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 20. maja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Kalamon, zavezovalec vetrov«, radijska pravljica (Mara Kalan), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Sestanek z Vaškim kvintetom; 15.20 Portret v miniaturi: Jenny Luna; 17.00 Tvorica sanj, obzornik filmskega sveta; 18.30 Obisk v naši diskoteki; 19.15 Nedeljski vestnik; 21.00 Ljudska opravila in opasila — Niko Kuret: »Lepi mesec majnik«; 22.00 Nedelja v sportu.

• PONEDELJEK, 21. maja, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Glasba iz 18. stoletja — Marcello: Uvod, Aria, Presto; Galuppi: Koncert za godalni orkester št. 1 v g-molu in št. 2 v G-duru; 19.00 Znanost in tehnika — Slavko Andreč: »Kaj je polimerizacija«; 20.30 Hans Werner Henze: »Kralj Jelen«, opera v treh dej. Približno ob 22.00 »Opera, avtor in njegova doba«.

• TOREK, 22. maja, ob: 18.00 Radijska univerza — Giuseppe Montalenti: »Zakaj smo podobni svojim roditeljem« — »Mendlovi zakoni prenešeni na človeka«; 18.20 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: »Glasbeno življenje v Milanu v 17. stoletju«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Hanse Werner Henze: »Kralj Jelen«, opera v treh dejanjih; 21.30 Drame in epopeje našega stoletja — Saša Martelanc: »Spanski capriccio«; 22.00 Koncert sopranistke Mileve Pertot, Pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli — Grgoševič: Od koljevke do motike; Pavčič: Uspavanka I, Uspavanka II.

• SREDA, 23. maja, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Italijanski operni pevci; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starec); 20.30 »Glas iz daljave«, radijska drama (Ermanno Carzana - Desa Kraševac), igrajo člani RO; 22.00 Solistični koncerti iz glasbe našega stoletja — Tedesco: Koncert za kitaro in orkester.

• CETRTEK, 24. maja, ob: 18.00 Radijska univerza — Drago Gantar: »Ekonomska geografija Zah. Evrope« — Francija; 18.30 Mladi solisti: pianistka Giuliana Faccanoni; 19.00 Širimo obzorja — Vinko Suhadolc: »Izumi, ki so zblizali ljudi«; 20.30 Simfonični koncert. Približno ob 21.15 Književnost — »Giuseppe Cassieri in njegov roman „Il calcinaccio“«, ocena Josip Tavčar. Približno ob 22.15 Umetnost — France Jeza: »Novi stili v ameriški abstraktni umetnosti«.

• PETEK, 25. maja, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Skladbe sodobnih jugoslovanskih avtorjev — Marič: Pesma oktoih; Slavenski: Štirje balkanski šlesi; 19.00 Šola in vzgoja — Anton Kacin: »Vzgojni nauk Charlesa Gustava Junga«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Demetrij Zebre s sodelovanjem sopranistke Ksenije Vidali, tenorista Mira Brajnika in basista Danila Merlaka. Spremlja Orkester Društva glasbenikov operno-simfoničnih orkestrrov Slovenije; 22.00 Novele 19. stoletja — Caterina Percoto: »Brigida II.«; 22.25 Skrbabin: 12 etud, op. 8.

• SOBOTA, 26. maja, ob: 14.40 Jugoslovanske ritmične popevke; 15.30 »Veliki mož«, igra v treh deli. (Liuba Prenner), igrajo člani RO; 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — Nebesa 28. snev. Prevod Alojz Gradnik, pripravlja Boris Tomažič; 18.30 Jazz panorama; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.00 Sportna tribuna; 20.40 Zbor Slovenske filharmonije.

TEDENSKI KOLEDARČEK

20. maja, nedelja: 4. povelikonočna
21. maja, ponedeljek: Andrej Bcbola
22. maja, torek: Emil
23. maja, sredo: Deziderij
24. maja, četrtek: Marija Pomočnica
25. maja, petek: Gregor
26. maja, sobota: Filip Neri

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je treba vložiti prošnje za vstopne in sprejemne izpite za klasični licej do vključno 31. maja t. l. Pojasnila daje tajništvo Državnega znanstvenega liceja v ulici Lazzaretto vecchio 9/II vsako dopoldne od 10. do 12. ure.

Nevarnost na Daljnem vzhodu

Zapleteni klobčič v Zadnji Indiji se vedno teže odmotava. Nekdanja francoska Indokina se je po vojni razdelila na tri dele: v obalni Vietnam, ki se je razpolovil na severni komunistični Vietminh in južni Vietnam; po sredi se vleče država Laos, na jugu se pa razprostira Kambodža. Komunistični vpliv prodira s severa vedno bolj proti jugu. V Laosu se borijo za premoč tri stranke pod vodstvom treh princev. Filikomunistično vodi princ Suvanu Vong, desničarsko princ Bun-Um, nevtralnno pa princ Suvana Phuma. Komunistične obožene sile, podpirane od Kitajcev, pritiskajo iz severnega Laosa proti meji osrednje zadnje indijske države Tajske ali Siama

Te zmedene razmere so nagnile ameriškega predsednika Kennedyja, da se je odločil za vojaško pomoč Tajski, ki je povezana z Združenimi državami v obrambnem dogovoru. Na obali Tajske so se že začele izkravat ameriške mornariške čete, ki so oborožene tudi z atomskim orožjem. Amerika bo v teh dneh poslala v ogrožene kraje 5000 vojakov. Odločni Kennedyjev korak je trenutno ustavil prodiranje laoških filikomunističnih čet proti Tajski. Vzoredno z vojaškim nastopom pa tečejo tudi diplomatska pogajanja, da bi se v Laosu vzpostavila nevtralna vlada pod Suvanna Phuma. Na ta načrt je pristal tudi Hruščev že lansko leto in ga je te dni zopet potrdil sovjetski veleposlanik v Washingtonu Dobrynin. Sovjetom namreč tudi ne gre v račune, da bi se Kitajska preveč okrepila.

Alžirija brez miru

Vladna oblastva v Alžiriji so trdno odločena izvesti boj proti OAS do konca. Tajna organizacija uporablja vedno bolj nečloveške načine proti muslimanskemu prebivstvu. Začela je ugrabljati otroke domačinov da bi jih spravila na kolena. Skrajnejši so začeli napadati tudi brezbrambne ženske. Surovi način borbe je prisilil duhovščino v Alžiriji, da je izdala poseben poziv na vernike, naj žive z vsemi v krščanski ljubezni in naj preneha neusmiljeno krvoprelitje.

Vlada je segla tudi po bolj odločnih ukrepih. Odpustila bo vse uradnike, ki so osumljeni zvez z OAS. V policijske oddelke bo uvrstila tudi domačine. Ljudsko glasovanje za samoodločbo Alžirije je določeno na prvi dan julija.

Hruščev v Bolgariji

Nikita Hruščev je v ponedeljek priletel z velikim spremstvom na uradni obisk v Bolgarijo. Ob sprejemu je Sofija priredila sovjetskemu prvaku velike svečanosti. Uradno pomeni ta prihod le povračilo obiska bolgarskih predstavnikov v Moskvi pred dvema letoma. V resnici pa gre za nekaj več. Odkar so odstranili v Bolgariji z vlade Cervenkov, so nastale v državi politične težave, katere naj bi zdaj Hruščev uglađil. Hruščev baje namerava tudi pomiriti dosedanje bolgarsko politiko, ki je do Jugoslavije precej hladna. V pozdravnem nagovoru na letališču pa je ostro napadel Gričo in Turčijo.

Slovinci se odločno upirajo raznarodovanju

(Nadaljevanje s I. strani)

osupljeni, ker vemo, da je isti Državni svet v nekaterih primerih priznal določilom londonskega sporazuma tudi značaj in moč državnega zakona, oziroma rabsodil, da te določila niso v nasprotju z notranjo pravno ureditvijo. Zaradi tega bi lahko upravičeno zaključili, da londonski dogovor ni pravo močen in izvedljiv le, kadar gre za koristi in pravice naše manjšine.

Od našega ljudstva ni mogoče seveda pričakovati, da bo do potankosti razumelo utemeljene in neutemeljene razloge, s katerimi se danes skuša zmanjšati pomen ali zanikati pravno veljavo določilom londonskega dogovora. Naše ljudstvo ve samo to, da je bil v Londonu podpisan sporazum in da se 7. člen njegovega Posebnega statuta takole glasi: »Na področjih, ki pridejo pod civilno upravo Italije ali Jugoslavije, niso dovoljene nobene spremembe osnovnih upravnih enot z namenom, da bi ogrožali etnično sestavo ustreznih enot.«

Vsebina tega člena je tako jasna, da ne potrebuje razlage. Zato je že vse dosedanje delovanje begunske ustanove v devinsko-nabrežinski občini v kričočem nasprotju z obveznostmi, ki so jih sprejeli podpisniki dogovora. Prav tako nezakonito pa bi bilo tudi njeno bodoče delovanje.

Spor v Nabrežini pa se je v zadnjih dneh še poostiril, ker je tržaški prefekt dr. Pasino 7. t. m. pismeno opozoril župana na raz-

sodbo Državnega sveta in ga povabil, naj v 10 dneh izda gradbeno dovoljenje Ustanovi za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem. Če bi tega ne izpolnil — poudarja dr. Pasino — bodo nadzorna oblastva poskrbela, da sama izstavijo dovoljenje za gradnjo. Ponovilo bi se torej to, kar se je v Nabrežini že zgodilo leta 1955, ko je isti ustanovi namesto župana izdal dovoljenje posebni komisar.

Res je sicer, da nadzorna oblastva imajo po obstoječi zakonodaji pravico, da v določenih primerih pravomočno ukrepajo namesto zakonito izvoljenih občinskih organov. V našem konkretnem primeru pa je s pravne stališča veliko vprašanje, ali bi bilo imenovanje posebnega komisarja zakonito. Če pomislimo, da so župan in vsi slovenski občinski svetovalci vložili pritožbo na mešano italijansko-jugoslovansko komisijo, lahko upravičeno zaključimo, da bi prefekt vse dotlej ne smel ničesar ukreniti, dokler ta organ ne zavzame stališča do pritožbe.

Če pa pomislimo, da v devinsko-nabrežinski občini ne gre za samo spor med županom in begunsko ustanovo, temveč v resnici za poskus umetnega raznarodovanja, bi oblastva z imenovanjem posebnega komisarja prevzela nase vso odgovornost za uresničenje potujčevalnega načrta.

Če je to v interesu demokracije in svobode, naj rabsodijo tisti, ki so pri tem prizadeti. Mi sodimo, da ni.

De Gaullov govor

V ponedeljek popoldne je sklical francoski predsednik tiskovno konferenco, katere se je udeležilo 500 časnikarjev. De Gaullove izjave o bodoči ureditvi Evrope, severne Afrike, o Berlinu, Atlantskem paktu in atomskem oboroževanju so takoj imele velik vpliv na notranjo politiko v Franciji.

Glede prvega vprašanja se je predsednik oddaljil od svoje prejšnje zamisli zedinjene Evrope in se je postavil na načelo politične in gospodarske povezave evropskih držav, nekake zveze samostojnih držav. Alžirskega vprašanja se je dotaknil bolj na kratko, a odločno, z izjavo: »Obstaja gotovost, da bo Alžirija čez nekaj tednov svobodna in jaz sem gotov, da bo v sodelovanju s Francijo. Kar se zdaj godi in je obsodbe vredno — govorim o zločinih — lahko vrže blato na ta razvoj, a ga ne more ustaviti.«

O Berlinu De Gaulle sodi, da pogajanja ne bodo uspela in je zato bolje, držati se sedanjega statuta, dogovorjenega med štirimilskimi velesilami. V zvezi z Atlantskim paktom in atomskim oboroževanjem je pa re-

kel, da se ne more dopustiti, da bi samo Združene države in Sovjetska zveza odločevali s svojimi atomskimi silami o bodočnosti človeštva, ampak da mora tudi Francija sama z lastno atomsko oborožitvijo poskrbeti za svojo varnost.

Nekatere skupine francoskih politikov pa niso De Gaullovega mnenja, zlasti kar se tiče evropske skupnosti. Zato je že včeraj podalo ostavko pet ministrov, ki pripadajo Republikanskemu ljudskemu gibanju.

Tudi tam vre

Indonezijski vojni minister Nasution je na nekem študentovskem shodu povedal, da je pripravljen že na stotine prsto voljcev - padalcev, ki bodo zasedli zapadno Gvinejo ali Irian. Prvi oddelki so se že spustili v gvinejske pragozde in močvirja. Nekatere teh skupin so holandski vojaki ujeli. Vsem pa prav gotovo ne bodo kos, zlasti ker jim grozi nevarnost tudi za hrbtom. Domačini - Papuanci so namreč siti holandske kolonialne oblasti, ne marajo pa priti niti pod Indonezijo. Pravijo, da se bodo proti obojim borili za lastno državo »Zapadno Papuo«.

DJILASOVA OBSODBA

Po enodnevnih sodnih obravnavi je bil obsojen bivši jugoslovanski podpredsednik Milovan Djilas na pet let ječe. Obtožen je protidržavne propagande in izdajanja državnih tajnosti v knjigi »Pogovori s Stalinom«. Knjiga bi morala iziti 25. maja pri neki ameriški založbi. S tiskom so pa še počakali zaradi izida obravnave. Založnik je pa zdaj izjavil, da bo rokopis šel v tisk in bo obenem izšel tudi italijanski prevod. Djilas pa bo moral poleg teh petih let prestat še drugih pet let ječe, katera so mu bila pogojno odpuščena v januarju lanskega leta.

Čemu se izdaja denar?

Vsaka vas ima svoj glas, pravi naš stari rek. Vsak narod ima pa tudi svoje posebne navade. Najbolj razodevajo to resnico izdatki, katere potrošijo razni narodi v različne namene. Od dežele do dežele so drugačni. Za kaj vse izdajajo ljudje denar, pokaže prav gotovo tudi njih značilne poteze.

Na Irskem porabijo ljudje 18 odstotkov dohodka za tobak in alkohol. Na Angliškem pa gre največji delež izdatkov za hrano. Prav nič ne zaostajajo za Angleži kot dobri jedci tudi Jugoslovani. Nič manj kot 47 odstotkov zaslužka potrošijo za živež. Za obleko pa izdajo sorazmerno največ prebivalci zapadnoafriške države Ghana. Kaže, da se hočejo vsaj v obleki kar naglo evropeizirati. Zato se pa za stanovanja manj brigajo kot v Evropi.

V pokrajinah s toplim podnebjem in z nezdravo klimo so ljudje prisiljeni potrošiti največ za higieno. To povedo številke iz Srednje Amerike. Za lepoticenje in zabavo izda povprečno največ državljani Združenih držav v Ameriki. Te vrste potrošnja je prav razumljiva, če pomislimo, da znaša tam tedenski dohodek prebivalstva nad 300 milijard lir. Končno naj omenimo še ljudstvo, ki je najbolj željno branja. To so Angleži. Vsak teden izdajo za knjige in časopise okoli 500 milijonov lir. Anglež ima torej rad dobro mizo, a tudi dobro knjigo.

Salanova ura je odbila

V ponedeljek se je začela pred pariškim vojnim sodiščem razprava proti bivšemu generalu Raolu Salanu. Pred sodnim soplepjem je postavljeno pravcato taborišče vojakov in oklepnih vozil. V dolgi obtožnici je državni pravdnik naprtil na rame bivega armadnega generala in velikega viteza častne legije krivdo veleizdaje in odgovornost za 2477 atentatov, 415 mrtvih in 1145 ranjenih. Salan stoji pred sodniki brezbržen in ves postaran. Po prvem dnevu obravnave je dejal paznikom: »Obsojen bom na smrt; prav gotovo se ne bom rešil.« V torek popoldne je Salan prebral svojo samoobrambo.

Ljubi maj!

Komu ne zveni lepo v ušesih pesmica iz otroških let »Ljubi maj, krasni maj...« Kako razočarani pa gledamo skozi okna v točo ali se močimo v nalivih, ki trajajo že par dni. Ljudje se čudijo, da je sploh mogoče v mesecu maju tako grdo vreme. Pri teh vzdihovanjih pa radi pozabljam, da je zlasti prva polovica maja ponavadi deževna in v sredini celo hladna.

Ta pojav pa ni prav nič novega. Saj so že naši stari vedeli, da imajo zapisane v koledarju v sredini »krasnega maja« tri ledene in deževne svetnike: svetega Pankracija, Servacija in Bonifacija. Na koncu se jim pridruži še mokra Zofija.

Razume se pa samo po sebi, da nimajo godovi teh svetnikov in svetnic prav nobene zveze z vremenskimi preobraty, ki se stalno ponavljajo sredi tega meseca. Vremenoslovci jih pojasnujejo z različnimi zračnimi pritiski, ki nastanejo takole: Ob koncu aprila in v začetku maja je nad sredozemsko kotlino in nad Jadranskim morjem že precej toplo. Letos smo se pri dvajsetih stopinjah že kar potili.

Nad morjem se je topli in z vlago nasičeni zrak dvigal, spodaj je nastala depresija, v katero so se privarile hladne zračne mase s severa, koder je še ležal sneg po tleh. V dotiku z njimi se je topli in z vlago nasičeni zrak ohladil, vlaga se je pa zato zgostila in spremenila v dež ali celo v točo. Kakor rečeno, je pa ta običajni majski preobrat le prehodnega značaja in bomo proti koncu meseca morda res imeli »krasni maj«.

MALI OGLAS

Prodaj najmodernejši industrijski moški šivalni stroj na električni pogon. Kdor se zanj zanima, naj telefonira na št. 48-042 v Trstu.

Smrt zaslužnega moža

Iz Montevidea v južnoameriški državi Uruguay je prišla žalostna vest, da je tam umrl dne 12. aprila g. David Doktorič.

Z osebo pokojnega Doktoriča je združen dober kos kulturne in gospodarske zgodovine primorskih Slovencev. David Doktorič je prišel že v mladih letih iz Našincev v Slavoniji v Gorico. Tu je dokončal v Malem semenišču gimnazijske študije, skoro vedno z odličnim uspehom. Nato je stopil v bogoslovje. Po mašniškem posvečenju je kaplanoval v Gorici. V prvih povojnih letih je stopil v prve vrste tedanje krščansko-socialne organizacije na Primorskem. Sodeloval je pri obnovitvenih delih Goriške. Posebne zasluge pa si je pridobil kot vodilni uradnik Zadrugne zveze. V zvezi z odličnimi zadrugnimi delavci ing. Rustjo, Antonom Vukom, Rutarjem in drugimi je razpletel mrežo kmetijskih zadrug in mlekarn po vsej Goriški do Trente.

Posegal je krepko tudi v prosvetno delo, zlasti pri pevskih zborih. Sam je bil tudi odličen glasbenik in skladatelj. Še danes znane cerkvene pesmarice kot »Gospodov dan« in druge nosijo pečat tudi njegovega prizadevanja. Bil je tudi član raznih kon-

zorcijev takratnih slovenskih časnikov v Gorici. Prav tako ima zasluge pri obnovi slovenskega Alojzijevejšča.

Vsestransko delavni duhovnik je zbadal kot trn v peti tedanje fašistične federale od Avenantija do Cacceseja, ki so si prizadevali okrog leta 1927, da uničijo najprej slovenske zadrugne organizacije. Doktorič se je moral umakniti v Slovenijo, kjer je župnikoval na fari blizu Kamnika. Od tam pa se je preselil v Buenos Aires, kjer je sprejel mesto socialnega referenta na jugoslovanskem poslanstvu. Njegova skrb za izseljenca je marsikateremu našemu človeku pripomogla, da si je onkraj morja ustvaril novo življenje. Vedno je upal, da se bo še vrnil v domovino, a življenjska pot ga je zanesla v Montevideo. Tam je zopet delal v izseljenških društvih, obenem pa prevzel tudi dušno pastirstvo med njimi.

Do svojega 73. leta si David Doktorič ni privoščil oddiha. Zdaj pa leži pokopan v tuji deželi. Ob spominu na njegova dela je pa še vedno živ med starejšim rodom goriških Slovencev. Sadove njegovih del pa uživa tudi sedanji rod. Zato bomo vsi ohranili zaslužnemu delavcu goriških Slovencev hvaležen spomin!

Tržaškega

Za razvoj turizma v nabrežinski občini

Na ponedeljkovi redni seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta je odbornik Drago Legiša poročal o tujskoprometni dejavnosti v občini. Iz njegovega poročila povzemamo naslednje:

Iz podatkov Ustanove za turizem je razvidno, da je bilo v letu 1961 v Devinu in Sosljanu skupno 79 turističnih objektov, pri čemer so upoštevani hoteli, penzionisti, gostinski obrati, zasebna stanovanja, campingi itd. V teh objektih je bilo leta 1961 skupno 387 sob s 1752 posteljami, campingi pa so razpolagali s skupno 1800 ležišči. V primeri z letom 1960 so se turistični objekti povečali za 7 enot, število sob se je povečalo za 61, število postelj pa za 124. Letos so ali bodo začeli obratovati še 4 novi objekti (dva hotela in dva penziona), tako da je, oziroma bo letos skupno 83 objektov s 444 sobami in 1.865 posteljami; pri tem niso upoštevana ležišča v campingih, ki ostanejo najbrž nespremenjena (to je 1800).

Po podatkih omenjene ustanove je leta 1961 promet v Devinu in Sosljanu od junija do septembra bil naslednji: Prihodov je bilo skupno 12.142, nočnih pa 78.554; leta 1960 pa je bilo 12.937 prihodov in 77.340 nočnih. Od vsega tega odpade v letu 1961 na tuje državljanke 9.819 prihodov in 62.620 nočnih, na italijanske državljanke pa 2.323 prihodov in 15.934 nočnih.

Naloga občinske uprave

Iz tega tudi izhaja, da so tuji državljani predstavljali v letu 1961 80,87% celotnega tujskega prometa, italijanski državljani pa 19,13%. V primeri z letom 1960 je dotok tujih državljanov padel za 6,48%, dotok italijanskih državljanov pa se je nekoliko povečal. Tujci so namreč v letu 1960 tvorili 87,35% celotnega prometa.

Lani je bilo povprečno 99,5 dnevni prihodov (v letu 1960 jih je bilo 106 in v letu 1959 111), količnik nočnih pa je znašal lani 6,46 dnevno in na osebo, medtem ko je v letu 1960 znašal 5,97, v letu 1959 pa 5,24. To pomeni, da so se turisti lani nekoliko več časa zadrževali v naših krajih, kar je

vsekakor zelo važno in z gospodarskega vidika najbolj koristno.

V Devinu in Sosljanu in v vsem drugem turističnem predelu občine bi lahko zabeležili večji dotok turistov, če bi imeli več in boljše urejenih turističnih objektov in če bi obstajali boljši pogoji, da tujci najdejo to, kar pravzaprav pri nas iščejo: kopališča, plažo.

Naloga občinske uprave je predvsem, da reši problem kopališč, ki že danes ne zadostujejo. To pa je prvi pogoj za razvoj in razmah turistične dejavnosti. Uprava bi morala proučiti možnost, kako izkoristiti turistične namene vso slikovito morsko obalo, ki se razteza od Štivana do Brojence v nabrežinskem Bregu.

Ustanovljena posebna komisija

Pri Devinu pride v poštev zlasti Črniče. Če se ne bo na tem področju nekaj učinkovitega ukrenilo, bo vsa tamkajšnja obala prešla v last majhnemu številu zasebnikov, s čimer bi pa bil zadan smrten udarec turističnemu razmahu v tistem predelu občine. Zato bi bilo treba proučiti možnost, da se vzdolž obale nabavi zemljišče, na katerem naj se nato uredijo kopališča. Ta predel je nadalje zlasti zato važen, ker imamo tam edini kraj, kjer lahko damo gostom na razpolago peskovito plažo. Urediti bi bilo seveda treba tudi poti, ki bodo vodile k morju. Izkoristiti bi bilo treba nadalje predel obale, ki gre od devinskega gradu do Sosljana. Tudi tu bi se morda dalo urediti dohod k morju, kar je zlasti važno, ker nekateri turisti zelo ljubijo čisto in globoko vodo.

Proučiti bi bilo nadalje treba, kako bi se dalo smotrno izkoristiti tudi obalo pod nabrežinskim bregom, v kolikor niso že drugi to proučili in tudi že ukrepali.

Zato je odbornik predlagal naj se ustanovi komisija občinskih svetovalcev in strokovnjakov, ki naj prouči, kako bi se najhitreje in najlaže rešilo vprašanje kopališč, vprašanje plaže in vsega, kar je s tem v zvezi. Svet je po daljši razpravi predlog soglasno sprejel.

O zgodovini fašizma v Trstu

Za zaključek ciklusa predavanj »30 let italijanske zgodovine« je v sredo predava v Novem gledališču profesor Carlo Schiffrer o »fašizmu in antifaašizmu v Julijski krajini«. Podal je strnjen zgodovinski pregled nad dogajanjem od pojava fašizma v naših krajih do konca zadnje svetovne vojne. Kot znano, velja prof. Carlo Schiffrer za enega najboljših zgodovinarjev tega razdobja tržaške zgodovine.

V dvorani se je zbralo veliko število ljudi, ki so hoteli slišati iz ust odličnega zgodovinarja še enkrat vso žalostno zgodbo tukajšnjega fašizma, obenem pa pokazati govorniku, ki je pretrpel prav v zadnjem času atentat s strani fašistične sodrge, svojo vzajemnost in simpatijo.

Prof. Schiffrer je dokumentirano prikazal razmere, ki so vladale po prvi svetovni vojni v Trstu in na Primorskem, zaradi katerih se je fašizem v našem mestu razvil hitreje kot drugje v Italiji. Tu so izvedle fašistične »skvadre« prvo nasilno akcijo, s »žigom« »Balkana«. Prikazal je tudi napačne italijanskih režimov pred fašizmom, zlasti Sonninove, ki je težil samo za vzpostavitvijo italijanske prevlade na Jadranu, namesto da bi upošteval stvarnost nove jugoslovanske države. V takem ozračju se je fašizem bujno razvijal.

Potem je govornik prikazal nasilja fašizma v naslednjih letih: uničenje slovenske šole — pri čemer je omenil, da so imeli Slovenci med vsemi narodnostmi stare

strijе najmanj analfabetov, kot dokaz njihove ljubezni do šole — uničenje delavskih organizacij in tiska ter rasizem. Omenil je pogumen odpor Cerkve pod škofom Fogarjem proti raznarodovanju Slovencev.

Na koncu je govornik prikazal še medvojno obdobje, ki se je zaključilo z zlomom fašistične in nacistične strahovlade.

V splošnem je treba priznati, da je skušal biti prof. Schiffrer objektivni in to njegovo predavanje je sijajno zaključilo ciklus predavanj o fašizmu, namenjen predvsem mladini, katero skušajo stari fašisti ponovno zastrepiti.

Naloga šolskih oblastev bi sedaj bila, da bi se s temi predavanji seznanili dijaki, saj je znano, da imajo stari fašisti še največ uspeha prav pri učeči se mladini. Prav bi zato bilo, če bi predavanja objavili v kakšni reviji ali pa izdali posebno brošuro.

SLOVENSKO GLEDALIŠCE V TRSTU

priredi v soboto, 19. maja ob 20.30 v prosvetnem domu »A. Sirk« igro

Grahama Greena

»UVIDEVNI LJUBIMEC«

Ponovitev v nedeljo, 20. maja ob 17. uri v Ljudskem domu. Prodaja vstopnic od danes dalje v cvetličarni pri Danili.

NAŠE SOZALJE

Uredništvo in uprava Novega lista izreka globoko sozmalje g. Juretu Stavaru, ravnatelju tiskarne »Graphis« v Trstu, ob smrti njegovega brata Antona.

Beneška Slovenija

SOVODNJA

Dvajset let je že minilo, odkar nima naše županstvo svojega pravega sedeža. Svoje uradne prostore je imelo v osnovni šoli. Sedaj bodo pa začeli graditi na osrednjem prostoru občine novo in moderno urejeno občinsko hišo. Zupan Vogrig je že podpisal pogodbo za stavbna dela. Položili so že tudi temeljni kamen za novo poslopje. Vsa dela so preračunana na 12 milijonov lir.

PRAPOTNO

Po dolgem času smo vendar prišli do tega, da se je začel pokrajinski svet zanimati tudi za naše ceste. Na zadnji seji je sklenil, da se bodo oddala dela za razširjenje pokrajinske ceste, ki pelje iz Čedadu v Prapotno. Popravila so bila zares prav potrebna, ker je cesta ozka, da so se avti in vozovi komaj izogibali drug drugemu. Ob nalivih pa je bila nevarnost, da se kolesa uderejo. Upamo, da se bodo cestna popravila tudi res kmalu izvršila.

TIPANA

Po našem okraju smo bili že vsi uverjeni, da se bo vreme ustalilo in pomagalo našim posevkom k zorenju. Vse se je tudi že lepo razcvetelo in je vzbujalo kmetovalcem upanje na vsaj povprečno letino. Pa je že tako na svetu, da človek računa, narava pa največkrat obrne. Prejšnji teden se je tudi tako zgodilo. Vreme se je kar nenadoma obrnilo na slabo. Najprej je v prvih popoldanskih urah grmel, temperatura je padla in začelo je deževati skoro ves popoldan. To še ni najhujše. Debelo smo začeli gledati, ko se je začela vsipati kot bob debela toča. Od Humina do Tipane in Viskorše je vse pobelila, kot da bi snežilo. Ponekod se je nakopičilo ledenega zrnja kar deset centimetrov na debelo. Priletalo pa je s tako

NOVI NACRTI

Goriški občinski odbor se ukvarja že več časa z načrti za ureditev novih mestnih naselij in za zidavo novih ljudskih stanovanj. Glede urbanističnega načrta se je odbornik Lupieri razgovarjal v Rimu z ministrom za javna dela Sullom. Občinski odbor je tudi dovolil stroške za popravilo cerkve v Podgori in na Placuti. Posebno ta je zelo potrebna popravil, ker je tudi poleti tako vlažna, da si je že marsikateri vernik v njej nakopal prav pošten prehlad. Nekaj milijonov je občinski gradbeni oddelek odmeril tudi za popravila nekaterih gospodarskih poslopij, ki spadajo k županstvu.

V razpravo je prišel tudi značilni vsakoletni goriški semenj ob svetem Andreju. Mestni očetje si prizadevajo, da bi ta semenj okrepili in postavili na bolj trdno gospodarsko podlago. Odbor je v ta namen imenoval posebno komisijo, ki naj izdela načrte za povzdigo in razširitev goriškega andrejevanja. V odbor so izbrali tudi slovenskega svetovalca dr. Sfiligoja.

V ponedeljek se je pa zbral k daljši seji celokupni občinski svet. Na dnevnem redu je imel razpravo o ureditvi nekaterih mestnih ulic. Na vrsto je prišla tudi zanemarjena ulica Ascoli. Na spodnjem koncu proti Kornu so podrla razpadajoče bajte in zgradili velikansko stanovanjsko kasarno. V sredini pa kaže ulica še vedno starinski obraz židovskega »ghetta« z nevarnostjo, da

- Kanalska dolina

silo, da je povzročilo dosti škode na trtah in na sadnem drevju. Potolklo je tudi neželne sadike in vrtnino. Kmetje bodo prisiljeni marsikje na novo sejati, kar je vzela ta letošnja prezgodnja toča. Ljudje se obupano sprašujejo, kaj bo kasneje, če se je treba že v maju bati toče.

PONTEBA

V soboto okrog desete ure zvečer je pred postajo v Pontebi malo manjkalo, da ne bi prišlo do strašne nesreče. V smeri proti Trbižu je drvel tovornjak s prikolicco, ki ga je vodil šofer Umberto Bressan iz Gorice. V naglici je goriški tovornjak skušal prehiteti drugega s tablico iz Benetk. Med prehitevanjem je goriški šofer krenil preveč na levo in je ošvrknil platane ob cesti. Dovolj je bilo: težko vozilo se je zvrnilo pod cesto in se je popolnoma razbilo. Voznika Bressana so potegnili iz kabine hudo poškodovanega, ker ima strt prsni koš.

REZIJA

O glavni prometni cesti, ki pelje iz Vidma proti Pontebi in Trbižu, se je že dolgo let razpravljalo, da jo je nujno potrebno urediti. Naraščajoči promet in mnoge nesreče na ozki cesti, polni ostrih ovinkov, železniških prehodov in podvozov, vse to je na ravnost vpilo, da je treba nekaj ukreniti. Najbolj neugoden je tisti del, ki teče pri postaji Rezija od ozkega podvoza do prehoda čez tračnice sredi hiš. Cestni promet se je prav tam moral včasih ustaviti po pol ure in še več. Sedaj pa se sliši, da sta se cestna in železniška uprava domenili, da bodo cesto preložili v bolj ugodno smer. Podtajnik za javna dela Ceccherini, ki zastopa Furlanijo, je že zagotovil, da se bodo dela pričela že to poletje.

pade človeku na glavo kak korec s strehe ali pa da se mu zaleti velika podgana pod noge. Podobno je tudi v zgornjem koncu ulice Rabatta. Prav bi bilo, da tudi tukaj udarijo s krampom po starem zidovju.

NADŠKOFOV PRIHOD

Slovesni prihod novega goriškega nadškofa msgr. Pangrazia je določen za nede ljo, 27. maja. Ob 15.30 se bo pripeljal v oglejsko baziliko, kjer ga bodo sprejeli za stopniki duhovščine. V avtomobilskem sprevedu bo prišel v Gorico okrog 16.45. V nadškofijski palači bo zbrana vsa duhovščina in zastopniki oblasti. V slovesnem sprevedu bodo nadškofa spremljali v stolnico, kjer se bo ob 17.15 začel obred ustoličenja s čitanjem papeževe bule o njegovem imenovanju. Po zahvalni pesmi in blagoslovu bo nadškof s spremstvom šel v veliko sejno dvorano mestne občine, kjer mu bo župan priredil slovesen sprejem.

Medtem je posebni odbor že poskrbel za ureditev in olepšavo nadškofijske palače. Dosedanji nadškof msgr. Ambrosi se je že umaknil v kapucinski samostan Thiene.

SOVODNJE

Pred osmimi dnevi je zmanjkalo iz naše srede 86-letni Pelicon Franc. S starim »Gršpinom« smo zgubili pristno sovodnjsko korenino. Pokojnik je bil dober gospodar in resen možak, katerega so sosedje zares spoštovali. V mladih letih je šival kot krojač, potem se je pa ukvarjal z zemljo. Poznan je bil tudi kot vešč čebelar. Učakal je marsikaj dobrega, pa tudi slabega in je zato znal dosti povedati iz svoje bogate življenjske skušnje. Na zadnji poti, danes teden, je spremljalo pokojnega dosti vaščanov, posebno moških, ki se ga bodo še dolgo spominjali.

Rajni Gršpin je bil eden najstarejših mož v Sovodnjah. Danes pa nosi prvenstvo v starosti 90-letna sosedka Judita Pelicon, kateri želimo, da bi učakala še stoletnico.

SMRT

V nedeljo je po kratki bolezni umrl v goriški bolnišnici zidarski mojster Rafael Kulot. Čeprav je dosegel precej visoko starost 81 let, je vendar skoraj še do zadnjega delal. Poznan je bil kot eden izmed še preostalih slovenskih goriških obrtnikov, ki so uživali spoštovanje zaradi njih poštenja in solidnega dela. Pred tremi meseci je mojstru umrla žena, zdaj je šel še on za njo po zasluženi pokoj. Družini izrekamo globoko sožalje.

PODGORA

Velikanski nalivi ob treh ledenih svetnikih so Sočo tako napolnili, da je vse močice nosila v kalnih valovih. Nikoli se pa še ni zgodilo, da bi prinesla živega človeka, kakor smo videli v ponedeljek zjutraj. Pri bolkanski elektrarni je popravil turbinu 37-letni electricist Rupnik. Nenadoma se je čolnič, ki ga je uporabljal pri delu, prekucnil in Rupnik se je znašel v mrzlih valovih. K sreči se je zagrabil za hlod, ki ga je nesel preko meje do zatvornic v tkalnico. Z zadnjimi močmi se je po polurni vožnji na valovih oprijel rešetk, sicer bi

Iz Goriške

ga požrl mračni vodni predor. Prihitali so goriški gasivci, ki so utopljenca v zadnjem trenutku še rešili.

Ker smo že spet pri narastli Soči, se ne hote spomnimo na našo slavno »pašarelo«, ki so jo tudi odnesli veliki valovi. Kakor vse kaže, pa je ne bo prinesel nazaj niti curek še tako plitve Soče. Pritožb je bilo že na stotine po listih in drugače. Začeli so že meriti; povedali so, koliko milijonov bo stal novi most. Njega pa še vedno od nikoder ni...

Predzadnjo nedeljo smo obhajali god farnega patrona svetega Gotarda. Seveda ne več s takim zunanjim sijajem kot nekoč po starem, zato pa bolj prisrčno v cerkvi, kjer je dosti naših malčkov pristopilo k prvemu sv. obhajilu.

Prav na koncu povejmo pa še to, da imamo pri Sirku osmico, ki zelo privablja poznavavce dobre kapljice z bregov Kalvarije. Kljub dežju je v nedeljo prišlo dosti gostov, posebno iz goriškega Podturna.

NESREČA NE POČIVA

Ovinek iz Gosposke ulice na Koren na križišču z ulico sv. Antona je zlasti v deževnem vremenu zelo nevaren za vozila in pešce. Prav tam je dohitela nesreča, kot je že znano, priljubljenega gostilničarja s Korna gospoda Karla Figlja. Ko je v nedeljo popoldne prečkal cesto proti muzeju, je pridrvel avto, ga spodrsnil, da je padel na teme. Avto ga je zgrabil in ga še tri metre podrsal po asfaltu. Hudo poškodovanega so odpeljali v bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti dolge tedne. Vsi znanci želijo iz vsega srca dobremu Karlotu, da bi temeljito okreval in se zopet nasmejan vrnil v staro družbo.

KRMIN

Tretje mesto goriške pokrajine, Krmin, se je začelo šele v zadnjih letih nekoliko bolj razvijati. Kakor povsod, tako se tudi tukaj prebivalstvo množi in se že pojavlja pomanjkanje potrebnih stavb tako za stanovanja kakor tudi za gospodarske in trgovinske obrate. O stavbni krizi je razpravljala tudi občinski odbor na eni zadnjih sej. Naleti pa vedno na običajne težave, to se pravi, od kod dobiti denar za izpeljavo vseh lepih načrtov. Za sedaj se je občinski odbor odločil, da bo končal dela za odtok greznic. Samo za ta popravila bodo znašali stroški nad 280 milijonov lir. Glede drugih načrtov, naj omenimo še priprave za vsakoletne svečanosti ob kresu, katere nameravajo prirediti v večjem obsegu tudi zato, da se povzdigne tujski promet.

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Filmski festival v Cannesu

Redni spored filmskega festivala v Cannesu so začeli po homatijah s filmom »Boccaccio '70«, z ameriškim filmom »Advise and consent«. Filmsko dogajanje je postavljeno v politično življenje v Washingtonu. Zrežiral ga je Otto Preminger. Ta je v Cannesu zanikal, da bi imel film kake polemične namene nasproti ameriškim politikom, ali da bi hotel ameriško politično življenje prikazovati v slabi luči. Rekel je, da je pokazal film ameriškim poslancem, senatorjem in vladnim osebnostim v Washingtonu, preden ga je poslal v Evropo. Samo eden izmed ameriških poslancev je bil mnenja, da film v krivi luči prikazuje ameriško demokracijo, s tem pa se režiser Preminger ne strinja, češ da tisti poslanec ne pozna toliko tujine kot on sam in zato podcenjuje mnenje tujega občinstva o ameriški demokraciji.

Američani bodo prikazali v Cannesu še dva druga filma, med njima »Dolgega dne potovanje v noč« po drami O'Neilla. Zlasti s tem zadnjim filmom, v katerem igrajo Katharina Hepburn, Ralph Richardson in Jason Robards Junior, upajo osvojiti Američani prvo nagrado letošnjega festivala, pri čemer pa se boje zlasti konkurence italijanskega filma »Razporoka po italijansko« ter še treh drugih filmov, od katerih je eden angleški, eden japonski in eden brazilski.

Isti dan so predvajali v Cannesu tudi češki film »Mož prvega stoletja«, ki ga je zrežiral Oldrich Lipsky. Film je fantastične vsebine in prikazuje, kako se nek vesoljski letalec, ki ga v sedanjem času izstrelijo po pomoti v vesolje, vrne na zemljo šele leta 2447.

V dosedanem prvem delu festivala so sicer predvajali doslej le manj pomembne filme, ki so po vrsti razočarali.

Precejšnje pričakovanje je vladalo za francoski film »Ljubimca iz Terroela« in ruski »Kadar so bila drevesa velika«. Predvajali so ju v torek.

Francoski film, delo režiserja Raymonda Roleauja, prikazuje zgodbo, ki se dogaja v potujočem gledališču. Zgodba nima nič skupnega s stvarnostjo, temveč je zmes baleta in balade. Glavna igralka in plesalka potujočega gledališča bi se morala poročiti z gledališkim violinistom, ljubi pa drugega. Med večerno baletno predstavo, ki pripoveduje po-

dobno zgodbo, kot je njena, pa se dopolni tragedija. Njen zaročenec zabode mladeniča, ki ga ona ljubi, nato pa se tudi ona ubije. Vsa zadeva postane za gledavca in kritika razumljivejša, ko se zave, da je bila prikrojena nalašč za znano plesalko Ljudmilo Cerino, ki igra nesrečno plesalko. Z njo nastopa René Louis Lafforgue in Milenko Banović.

Sovjetski film »Ko so bila drevesa velika«, pa prikazuje dramo osamljenega, ne več mladega moškega. Ko zve za neko dekle, ki išče očeta, katerega je pogotnila vojna, se on izda za njenega očeta. Deklica mu verjame in je srečna. Pa tudi on je našel smisel svojega življenja. Nekega dne pa ji pove resnico, toda ona mu ne verjame. Dekle se potem poroči, toda on kljub temu ne občuti samote več tako hudo kot nekdanj. Glavni vlogi igrata Jurij Nikulin in Ina Gulaja.

Festival slovenske popevke na Bledu

Na Bledu se je končal te dni prvi festival slovenske popevke, ki pa ni imel velikega uspeha ne pri občinstvu in ne pri glasbeni kritiki. Razsodišče je dobilo sicer nad 100 popevk, toda tistim, ki so bile izvajane, očitajo kritiki slabokrvnost in neizvirnost.

»Predvsem mislim, da je bila prezentacija boljša od popevk samih in da tega, kar je festival želel doseči, namreč značilne in spevne slovenske popevke, še nismo dobili,« piše neki kritik.

»Res, kaj naj bi bila ta naša popevka, ni tako lahko reči,« nadaljuje isti kritik, to je Bogdan Pogačnik. »V nekem smislu se pač prav v dojemanju petja in spevnosti ločimo od južnih delov naše države. Navsezadnje je značilno že to, da najprej teoretično razpravljamo, kakšna naj bi bila ta popevka, hkrati pa v sami izvedbi ne tvegamo ničesar, kar bi utegnili biti v tem iskanju novo in zanimivo. ... Značilno za naš rahlo sramežljivi alpski tekst in hkrati jezikovna izrazila, je na primer že to, da namesto v italijanski popevki tisočkrat ponavljane besedice »amores«, to je ljubezen, pri nas skoraj dosledno uporabljamo rajši parabolo — pomlad itd. Vsekakor v iskanju formalnega kompromisa med alpsko poskočnico in sodobno popevko nismo prišli preveč daleč in zato smo se pač zadovoljili s sentimentalno, morda res nekje na ljudsko pesem od daleč oprto ter z mediteransko serenado popleskano popevko, ki pa ji manjka prav bistveno: polnokrvne življenjske neposrednosti,« zaključuje Bogdan Pogačnik svojo kritično oceno prvega festivala slovenskih popevk.

Filmski festival tudi v Washingtonu

Skupina ameriških filmskih umetnikov in organizatorjev si prizadeva, da bi priredili tudi v Washingtonu vsako leto velik mednarodni filmski festival po zgledu festivala v Cannesu in v Benetkah. Zamisel za to je dal ameriški igralec Warren Beatty, brat igralkice Shirley MacLaine. Festival pa naj bi organizirali tako, da bi ne delal konkurence vsakoletni prireditvi, na kateri podeljujejo Oskarje. Povzdignil naj bi, kot nekako izložbeno okno za ameriške filme, ugled hollywoodske kinematografije v svetu.

NOVA MEDNARODNA PISATELJSKA ORGANIZACIJA

Na zborovanju »Rimsko kulturno srečanje«, ki se je zaključilo te dni in na katerem so sodelovali predvsem pisatelji iz latinskih držav, so sklenili ustanoviti novo mednarodno pisateljsko društvo. Delovalo bo v skladu z ideali, katere so poudarjali na tem zborovanju. Ti ideali so svoboda, povezanost med tradicijo in modernostjo, obramba Evrope, evropski duh. Zadnji dan zborovanja so bila na sporedu predavanja »Portugalska in evropski duh«, »Duh svobode in politična desnica«, »Intelektualci in obramba Evrope«, »Obnovljena civilizacija«, »Odnosi med tradicionalizmom in ezoterizmom« ter »Skladnost med tradicijo in modernostjo«.

Miha Baloh v Cannesu

Jugoslavijo zastopa na letošnjem festivalu v Cannesu igrani film »Dva«, v katerem igrata glavni vlogi Miha Baloh in hrvaška igralka Beba Lončar, ter filmska risanka »Ljubezen in film«. Pričakujejo, da bo film »Dva« predvajan v petek, filmska risanka pa v ponedeljek. Predstave filma »Dva« se bosta poleg režiserja Aleksandra Petroviča udeležila tudi Miha Baloh in Beba Lončar.

Preusmeritev sovjetske filozofije in znanosti

Sovjetski atomski fizik Kapica je objavil v »Moskovskem gospodarskem listu« članek, ki je globoko odjeknil pri sovjetskem razumništvu. Kapica se je v članku, v katerem nastopa proti ideološkim predsodkom v znanosti, kot najbolj prepričljivega dokaza poslužil sovjetske obrambne sile. Do leta 1954 so zatrjevali sovjetski ideologi, da je kibernetika, znanost o elektronskem upravljanju, »kapitalističen izum«. V članku pravi Kapica k temu: »Če bi priznali ta ideološki predsodek, bi danes ne krožili sovjetski sputniki okoli zemeljske oble!« Se do najnovejšega časa so komunistični ideologi prav tako poudarjali, da je relativiteta teorija Alberta Einsteina plod »neznanstvenega idealizma«. Brez Einsteinove teorije bi pa Sovjetska zveza nikoli ne mogla izdelovati jedrskega orožja, meni Kapica.

Zanimivi dogodki se odigravajo sedaj tudi v tako imenovani sovjetski filozofiji, ki preprosto svoji nalogi ni več dorasla, odkar se je mlin stalinovstva prevrnil. Izrazito odklanjanje matematike in logike po sovjetskih filozofih stalinistične šole, njihovo omejevanje spoznavne teorije, njihovo enostransko pojmovanje materialistične dialektike — vse to so znane stvari. Zadnja ševilka revije »Voprosi filozofii«, Vprašanje filozofije, je natisnila predavanje člana Akademije Fedosjejeva o 22. dnevu partije in nalogah znanstvenega raziskovalnega dela na področju filozofije.

Predavanje predstavlja poskus, da spravi zavožen voz spet na pravi tir. Članek je zelo poučen. Ne dokazuje samo, kako se novo vedno bolj uveljavlja v sovjetski filozofiji, ampak hkrati tudi, da se Fedosjejev in njegovi kolegi kljub vsemu še vedno niso mogli popolnoma osvoboditi senc preteklosti. Nedvomno je v teku med sovjetskimi filozofi in ideologi razločevalni proces. Tako obstaja na primer proti tradicionalni leninistično-stalinistični tezi, da je dialektični materializem svetovni nazor, protiteza skupine mlajših filozofov, ki vidi v materializmu le znanstveno metodo.

Do krize v sovjetski filozofiji je prišlo pod pritiskom stvarnosti in potrebe, da se postavijo odnosi med filozofijo in naravoslovnimi vedami na drugo raven. Novi filozofski centri, ki se posvečajo temu vprašanju, nastajajo v Leningradu, Kijevu, Sverdlovsku, Tomsku, Rostovu, Alma-Ati, Ivanovem in Saratovu. Napovedana je dalje konferenca o filozofskih vprašanjih kibernetike in metodoloških vprašanjih raziskovanja delov prvin.

BENNY GOODMAN GRE V RUSIJO

Znani umetnik jazza Benny Goodman bo nastopil 30. maja v Moskvi na prvem od serije jazz koncertov, ki jih bo priredil v Sovjetski zvezi. Slavni ameriški umetnik na klarinu je naznanil, da bo 28. maja odpotoval s svojim orkestrom iz mesta Seattle na nekajmesečno turnejo po Sovjetski zvezi. Nastopal pa bo tudi kot solist skupaj z ruskimi simfoničnimi in komornimi orkestri.

Nesporazumi med slovenskimi pisatelji

V ljubljanski tisk je zašla polemika med vodstvom »Društva slovenskih književnikov« in pa med skupino mlajših pisateljev, ki niso zadovoljni z delom društva in so zato izstopili iz njega. Do očitnega nasprotstva med obema skupinama je prišlo že pri letošnjih volitvah novega društvenega odbora 12. februarja, ko je opozicijska skupina predložila svojo listo, s katero pa ni prodrla. Toda spor je tlel v latentni obliki že prej, in to že precej časa. Izbruhnil je na dan, ko je društvo slovenskih književnikov odklonilo prošnjo mladega književnika Tarasa Kermaunerja, da bi bil sprejet med njegove člane. Zaradi tega je skupina njegovih prijateljev protestirala proti temu sklepu društva. Protestno izjavo so podpisali Peter Božič, Janko Kos, Lojze Kovačič, Marjan Rožanc, Gregor Strniša, Dominik Smole, Veno Tavčar in Dane Zajc. Zahtevali so, naj odbor društva slovenskih književnikov ponovno razpravlja o Kermaunerjevem sprejemu. Odbor društva je sklenil predložiti zadevo občnemu zboru, ki je bil 12. februarja. Na tem sestanku je bilo vodstvo društva deležno ostrih očitkov s strani omenjenih sedmih pisateljev. Očitali so odboru birokratizacijo in profesionalizacijo društvenega delovanja. Po njihovem se je večina odbornikov društva že spremenila v profesionalne odbornike. Odborovo poslovanje je »uradniško poslovanje za zaprtimi vrati,« kot je

izjavil eden izmed opozicionalnih disputantov. Prepirali so se tudi o literarno-propagandnem delu društvenega odbora, češ da so uporabljali pri tem nepotrebne in zastarele oblike. Občni zbor pa je spet odklonil Kermaunerjev priziv, čeprav je skušal odbor delno ugoditi sedmoricim protestirajočim pisateljem v smislu, da bi reorganizirali društveno delo. Toda opozicijska skupina je bila mnenja, da jo skuša novi odbor izigrati in da je še manj primeren in še bolj ozek od prejšnjega. Naj omenimo, da so v novem odboru Ingolič, Kralj, Pavšek, Menart, Bevk, Potrč, Bor, Košar, Krakar, Mejak in Miheličeva. Prišlo je še do raznih razgovorov med odborom in skupino sedmerih, oziroma osmih opozicijskih pisateljev, vendar pa ni bil dosežen še nikak sporazum. Pisatelji, ki so izstopili, mislijo na ustanovitev lastnega pisateljskega društva, ki bi se posebej včlanilo v Zvezo jugoslovanskih pisateljev. Tako bi imeli dve društvi pisateljev v Sloveniji, kar pa bi razbilo enotno predstavništvo slovenskih literatov navzven. Spor, kot rečeno, še ni zaključen, in kot se zdi, obe strani trdno vztrajata na svojih pozicijah. Težko je reči, če se skriva za tem sporom še kaj globljega, oziroma če gre tudi za kake bistvene idejne razlike, ali pa je morda to le običajni spor med mladimi in starimi, ki se bo s časom sam po sebi polegel.

GOSPODARSTVO

Mlečna vojna

Dne 24. aprila, ko bi se morale obnoviti pogodbe za oddajo oziroma prevzem mleka, je v Paviji izbruhnila mlečna ali bela vojna med živinorejci in mlekarskimi industrialci, ker se niso mogli pogoditi. Dnevni časopisi prinašajo poročila o poteku te vojne, v kateri zaenkrat pa ne teče kri, marveč mleko. Med živinorejci so namreč tudi stavkokazi, ki se ne držijo discipline in zato njih mleko večkrat steče v obcestni jarek. Tako se je pred dnevi končalo v obcestnem jarku mleko z dveh tovornjakov, na katerih je podjetje Galbani hotelo prepeljati mleko v

sojve obrate in katere je ustavila straža stavkajočih živinorejcev. V Paviji in sploh po notranji Italiji je prav malo mlekarskega združenstva in mleko pokupijo največ velika mlekarska industrijska podjetja, kot Galbani, Invernizzi, Polenghi in druga, ki predelajo mleko v razne mlečne izdelke — maslo, razne sire, kazein, mlečni sladkor itd. —, s sirotko pa vzdržujejo velika vzrejališča in pitališča prašičev.

Vzroki spora so različni, a glavni je vprašanje cene. Industrialci so do sedaj plačevali mleko po 46-48 lir za liter, Trgovinska in kmetijska zbornica v Paviji pa je ugojila, da stane živinorejca liter mleka 50 lir. Zato živinorejci zahtevajo zvišanje prevzemne cene na 56 lir za liter. O tem pa industrialci nočejo slišati, češ da v okolici Pavije že tako plačujejo višje cene kot drugod.

Druga sporna točka je pogodbeni doba. Živinorejci zahtevajo, da se ta začne za vse z 11. novembrom (sv. Martin) in ne tako kot dosedaj, ko je začetek pogodbe pri nekaterih 24. aprila, pri drugih 11. novembra. Pri vsakem obnavljanju pogodbe so industrialci tako brez skrbi, da nekaj mleka bodo imeli od pogodbenikov druge dobe in zato so se čutili močne pri sklepanju pogodb s posamezniki. To pa hočejo živinorejci za v bodoče preprečiti in zahtevajo, da se industrialci morajo pogajati z organizacijo živinorejcev, s sindikatом.

Doslej se industrialci niso vdali in stališča so zelo oddaljena. Živinorejci pa ne izročajo mleka, marveč ga izrabijo doma, kot le morejo, največ za maslo in sir.

Pri celotni mlečni vojni je novo in za bodočnost zelo važno, da živinorejci nastopajo enotno v obliki sindikata in ne več kot posamezniki, ki si niso znali pomagati in so bili hudo izkoriščani. Nadalje je važno, da so živinorejci začeli združno misliti in delovati. Vlada jih podpira.

Če bi padala toča...

Žal je tudi že letos toča mnogo škodila, saj je 12. maja zjutraj hudo razbijala pri Gorici, zapadno od Soče.

Naj pada toča kadarkoli od prvega brstenja pa do zoritve grozdja, je nujno potrebno, da se takoj odstranijo vsi nalomljeni poganjki in takoj trte poškrbijo proti peronospori z raztopino, nebakrenih škropil (aspor). V ostalem pa ravnamo s trtami po stanju, ki ga je toča ustvarila. Maja hudo poškodovane trte, pri katerih je prebita večina brstov, močno prečistimo in vse poškodovane brste odrežemo, tako da se zdijo trte, kot da bi bile komaj odrezane. Take trte potem na novo poženejo, kot da ne bi bile okleščene od toče, a seveda je pridelek bolj pičel in manj sladek. Pri pozneje poškodovanih trtah skušamo po uvi devnosti rešiti čim več pridelka, predvsem pa moramo paziti na les za prihodnje leto. Ne pozabi škropiti proti peronospori takoj po toči, ker bo le tako mogoče kaj rešiti.

Tekoče sadje

Sadje ni tekoče, a uživamo ga v tekočem stanju, če napravimo iz njega sadni sok. Industrija sadnih sokov se zelo hitro razvija, nastajajo tudi zelo veliki obrati. Ta industrija je najbolj razvita v ZDA, kjer skoraj slehernik ne pije zjutraj kave, pač pa sadni ali zelenjadni sok. Pa tudi v drugih državah procvita industrija sokov in potrošnja se hitro dviga. V Italiji so potrošniki leta 1959 izpraznili okoli 100 milijonov steklenic sadnih sokov, leto pozneje pa že 200 milijonov. Ta številka je sicer res visoka, a ne predstavlja več kot po eno steklenico na vsakega državljanu vsake 3 mesece.

Industrija sadnih sokov je danes tako izpopolnjena, da vsebuje sokovi vse najvažnejše poživilne snovi z vitamini vred, ki so bile v sadju, izločene so večinoma samo neprebavna vlakna. — Današnji sadni sokovi se ne kvarijo več, ker so vsi pasterizirani, oziroma lamporizirani, kar pomeni, da so bili segreti na visoko stopnjo toplote le trenutek, a vendar toliko, da so bile uničene vse škodljive kvasnice. — Industrija sokov se dolgo ni mogla razviti, ker so proizvajalci hoteli dobiti čiste, bistre sokove in ne motnih. Odkar pa so zavrgli to stališče in so potrošniki zadovoljni tudi z motnimi sokovi, gre razvoj industrije sokov stalno navzgor.

Kam z zapuščeno kmečko zemljo

V pokrajini Campobasso, ki je brdnata in delno tudi gorata, je zelo mnogo kmečkega življa zapustilo zemljo. Preiskali so, kaj se je zgodilo s to zapuščeno zemljo in so ugotovili naslednje: Približno polovica površin je bila priključena drugim kmečkim obratom, ki so se tako povečali. Z 20% zapuščene zemlje so uredili nove kmečke obrate. Nadaljnjih 15 - 20% zemlje so prevzeli sorodniki prejšnjega gospodarja, ostalih 10 - 15% zemlje je ostalo popolnoma zapuščene, ker se zanjo nihče ne zanima.

Tako je v pokrajini Campobasso in verjetno bo približno tako v mnogih drugih pokrajinah. Ponekod pa pokupi mnogo zapuščenih površin državna gozdna uprava, ki jih priključi svojemu ostalemu imetju in pogozdi. Lastne gozdove urejujejo tudi mnoge občine, ki v ta namen kupujejo zapuščeno posest. V nekaterih slučajih, kjer je bila zapuščena cela vas, so uredili turistična središča in počitniške domove ter v ta namen popravili stavbe.

Proučevalci bega z dežele trdijo, da bo v par letih brez kmečkega življa celotno Apenninsko pogorje in mnogi predeli Predalp.

Popravek

V članku »Gostota hibridnih sort koruze«, ki smo ga objavili v zadnji številki, nam je tiskarski škrat izmalicil vsebino dveh zadnjih odstavkov. Bravce prosimo, da nam oprostijo. Članek se pravilno tako glasi. (Ured.)

Pri gostoti koruze moramo paziti na razdaljo med vrstami, potem na razdalje med posameznimi stebli v vrsti. Naslednja razpredelnica pove, kakšne morajo biti te razdalje v cm, če hočemo imeti na vsakem m² določeno število stebel:

Razdalja med vrstami	Razdalja med stebli				
	20	25	30	35	40
70	7.1	5.7	4.7	4.0	3.5
75	6.6	5.3	4.4	3.8	3.3
80	6.2	5.0	4.1	3.5	3.1
85	5.9	4.7	3.9	3.3	2.9

Priporočljivo je opraviti čim prej prvo razredčenje stebel, ker se mnogokrat pokaže potrebno posaditi na manjkajoča mesta v vrstah.

Spomladanska zdravila

Stara in preizkušena resnica je, da se človeško telo počuti po dolgih zimskih mesecih utrujeno in šibko. Ljudje pravijo, da se človeka prijemlje spomladi občutek šibkosti in vrtoglavice. Neugodno stanje pripisujejo spomladanskim sončnim žarkom in zato svetujejo, naj človek ne izpostavlja telesa, zlasti glave, pomladnemu soncu.

V resnici je pa drugače. Pozimi so manjkali telesu različni vitamini, ki jih vsebuje sveža zelenjava. V notranjih organih in črevesju so se nabrale snovi, ki zadržujejo spomladi redno prebavo. Kri ne kroži tako živahno po žilah kot v mesecih, kadar se človek bolj giba na prostem. Koža se zamasti in ne diha. Vse to je vzrok, da se počutimo v aprilu in še v maju nekam slabotni in da se nam tudi v glavi vrti. Vsi ti pojavi se pa dajo z domačimi zdravili kaj lahko odpraviti.

Pri nas še vse premalo poznamo pravo parno kopel ali sauno, ki je v severnih krajih, posebno na Finskem, zelo udomačena. Suha parna kopel odpravi vse kožne

luknjice. Kri se začne živahno pretakati po koži, ki postane sveža in elastična. Taka suha parna kopel se priporoča vsaj enkrat na teden, da postanemo čili in zdravi. Seveda smo še daleč od tega kot v srednjem veku od stalne uporabe vode za umivanje vsega telesa.

Druga spomladanska skrb za zdravje in sčiščenje telesa bi morala biti raba rastlinskih čajev, vsaj en teden vsak dan zjutraj. Za okrepitev ožilja in živčevja so pa že stari priporočali po eno žličko medu na dan.

Tretji pripomoček, da se človekovo telo iznebi vseh snovi, katerih se je nabralo v zimski, je tudi pitje rudninskih ali pravih mineralnih vod. Te so poznali Rimljani že pred 2000 leti. Najbolj učinkovito je, če spiješ kozarec mineralne vode zjutraj na tešče. Telo se bo poživilo, bo dobilo novih moči, ti pa veselja do zdravega življenja, ki edino pomaga v naglici današnjega duševnega in telesnega dela.

Peta usode

R. B.

II.

Dekle je pa molčalo in zato je gospa Sivec poskusila to jutro malo potipati. Od prvega dne je vzljubila mlado najemnico in bi ji rada pomagala iz bridkosti.

»Ne vem, gospodična Vornik,« je previdno začela, »toda meni se zdi, da vas teži globoka žalost. Veste, jaz sem že stara in poznam življenje. Vem, da je dobro, olajšati si srce. Oprostite, morda se motim, toda če je res, bi me veselilo, ako bi vam mogla pomagati.« Dobrohoten smehljaj je spreletel njeno nagubano lice. »Sicer vam ne morem kdovekako pomagati, toda dober nasvet ob pravem času je tudi važen.«

Dragica je v zadregi prikimala in je kakor proti volji rekla: »Kar mi manjka, je dobra zaposlitev. Drugo pa...«, glas se ji je pretrgal.

»Vem, da mi sedaj ne morete odkriti vsega,« je prigovarjala gospa in ji je položila roko na ramena. »Saj tudi nisem radovedna. Najprej je pa potrebno urediti prvo zadevo.«

Vstala je in poiskala časopis. Dolgo je iskala med oglasi in je nazadnje vzkliknila: »Dobro je, da imam čas in vse preberem. V pisarniškem delu ste izvežbani?«

Dragica je prikimala, nakar je Sivec veselo nadaljevala: »No, potem sem pa pravega našla. Poslušajte! Iščemo mlado uradnico, ki je izvežbana v francoščini in angleščini.« Gospa je prenehala in vprašujoče pogledala Dragico. »To bi bilo nekaj za vas, Dragica.«

Prikimala je skoro nehote. Dobri ženici ni hotela niti povedati, da ni imela doslej toliko moči, da bi se sploh za kaj pobrigala. Njene misli so vedno hitele k ljubemu, čeprav jih je neprestano odganjala.

»Lipičeve tovarne so veliko in ugledno podjetje,« je spet povzela besedo stara gospa. »Na vašem mestu bi šla kar pogledat. Več kot odkloniti vam pač ne morejo.«

»Lipičeva podjetja,« je šinilo Dragici skozi možgane. Spominjala se je, kako je očetu to ime zoprno. Slišala ga je tudi od drvarja Lojza tisti večer, preden je pobegnila z do-

ma. Rekel je, da je videl Rajka s tovarnarjevo hčerko. Zdaj naj pa prosi za delo v njegovi tovarni. Ne, nikoli ne!

»Lipičeve tovarne so povsod znane,« je spet začela gospodinja. »Slišim, da so tam uslužbenci zelo zadovoljni. Na vašem mestu bi kar zagrabila.«

»Nekaj drugega je,« je Dragica odvrnila s čudnim glasom. »Z imenom Lipič je zame združeno veliko razočaranje.« Umožnila je in povsila glavo. Začutila je, kako jo je gospa ljubeznivo pogladila po laseh. Hvalježna ji je bila za materinsko skrb in je nadaljevala:

»Ni zaradi podjetja. Gospodarjeva hčerka...«, ni mogla naprej, ker so jo spet obilile solze.

»No, če gre za to, menim, da ni ovire. Saj tam je ne boste srečali. Takšne bogate gospodične niti ne delajo. Pozabiti pa ne smete, da v Lipičevih tovarnah zelo dobro plačajo.« Spet jo je pogladila. »Pomisliti morate, da mora človek živeti od zaslužka. Delo tudi odganja mučne misli.«

Dobrohotne besede so Dragico potolažile. Zadeva se ji ni več zdela tako huda.

»Prav je, da ste mi to povedali, gospa Sivec. Saj res ne more več tako dalje iti. Vidi se že na moji zunanosti, da me nekaj muči.« Stresla je glavo, kot da hoče odgnati temne misli. Sicer pa me ni skrb samo za goli obstoj.

»No, saj sem mislila, draga gospodična Vornik,« je gospa prigovarjala, »zato menim, da greste takoj tja. Kar je bilo, je bilo. Čakati pa ne smete, da vam kdo drugi ne odnese mesta.«

Dragica je ni niti več poslušala. Obšla jo je želja, da bi delala in na vse pozabila. Brž se je odpravila in šla iz hiše. Hodila je s povešeno glavo, ker ni hotela pogledati nobenega človeka. Zdelo se ji je, da vsakdo opazi, kaj jo muči. Drugi glas ji je pravil, da mora poskrbeti za svoj obstoj. V takih dvomih je pozvonila na ravnateljstvu tovarne. Se bolj vznemirjena je postala, ko jo je

sluga povabil v pisarno vodje za nameščence.

»Gospodična Vornik, kaj ne,« jo je nagovoril prijazen gospod in ji ponudil desnico. »Naše pogoje poznate že iz oglasa?«

»Da,« je potihoma pritrdila.

»Torej dobro, bomo poskusili. Takoj jutri, če vam je prav.«

»Da,« je komaj slišno odgovorila.

Načelnik se je posmejal, kot da bi uganil njene misli. »Mi se zanesemo na prvi pogled. Spričevala namreč ne povedo vsega.« Segel ji je v roko: »Torej zglasite se že jutri zjutraj, gospodična Vornik.«

»Hvala lepa,« je Dragica sedaj že krepko odgovorila. Vesela je bila, da je našla mesto, kjer se bo gotovo dobro počutila.

—0—

Dragico je novo delo zelo veselilo. V pisarni je bila s tri leta starejšo gospodično, ki je že več let delala v Lipičevih podjetjih.

Deli Vrhnikova je bila živahno dekle. Spoznala je pa kar hitro, da Delico nekaj tlači. Ni pa hotela drezati z vprašanji v novo tovarišico. Obe sta pa že prvi dan čutili nagnjenje druga do druge. Deli se je tudi nahajala sama v mestu, kar je dekletu še bolj približalo.

»Mislim, da se v tehničnem oddelku spet nekaj dogaja,« je dejala Deli, ko je pogledala skozi okno pisarne na veliko tovarniško dvorišče.

»Pravkar odhajajo inženirji. Vedno več jih je. Ko sem nastopila službo, jih je bilo komaj polovico toliko.«

»Očitno, tovarna zelo napreduje,« je odvrnila Dragica, samo da je nekaj rekla. Pristopila je tudi ona k oknu. Nenadoma se ji je skoraj zavrtelo v glavi. Oči so se ji kar razprle, ko je ugledala mladega inženirja, ki je pravkar šel preko dvorišča v veliko delovno dvorano.

»Tovarnar Lipič ne pozna drugega kot delo,« je pojasnjevala Deli, ker si ni znala tolmačiti obnašanja Dragice. »Njegova žena je pa popolnoma drugačna. Gospodovalna in ošabna, da se ji kar z obraza bere. Hči pa ne napravi tega vtisa. Morda ji je pa podobna? Dosti se govori, da ne teče vse gladko v tovarnarjevi družini.«

(Dalje)

Povedal mu je, da želi prof. Magnussen, vodja odprave »Liberty«, da bi prišel na vesoljsko ladjo, da bi se seznanili in pogovorili, saj vse kaže, da jih je usoda napravila za zaveznike. Starec se je po kratkem razmišljanju in posvetovanju z drugimi starci odločil, da gre z njim. Prof. Magnussen je ponudil, da jima pošlje helikopter, da ju prepelje do »Liberty«. Skušal je razložiti starcu, za kaj gre, in ko je razumel, se je kratko posvetoval z drugimi starci, nato pa je odklonil. Bali so se, da bi bilo s tem izdano njihovo bivališče. Se vedno so živeli v strahu pred »onimi« tam zunaj.

Tako so se odpravili peš na pot. Spremljalo ju je namreč nekaj mlajših, ki so se zdeli pastirji, lovci, gozdarji in bojovníki hkrati, med njimi tudi tista dva, ki sta ga snočj pripeljala v votlino. Bila sta za vodiča.

Profesor jim je poslal naproti majhno patrolo in čez nekaj ur so bili že na »Liberty«, ki se je kot čuden stolp vzdigoval nad gozdov. Čudno je bilo, da je še niso odkrili. Vsaj nič še ni kazalo na to, je rekel profesor, razen če so jo ugotovili s kakim radarskim sistemom ali s kakimi drugimi sredstvi, ki jih na »Liberty« še niso poznali. Ta dozdevna pasivnost ali celo brezbržnost s strani tistih, ki so obvladovali Zemljo trinajstega tisočletja, je bila več kot čudna.

»Morda nam bo tale starec pomagal razkriti skrivnost,« je rekel profesor.

Povzatek iz vesolja

E. Z.

32.

Povabili so ga v vesoljsko ladjo, toda starec je odklonil, in videti je bilo, da se je boji. Niti dotakniti se je ni hotel. Se večji strah pred vesoljsko ladjo so kazali njegovi spremljevalci. Posadki z »Liberty« je bilo težko razumeti ta naravnost mistični strah ljudi trinajstega tisočletja pred tehniko. Spričo ljudi iz posadke vesoljske ladje so se zdeli nedolžni in zmedeni kakor prebivalci kakega novoodkritega otoka, ko so se prvič zastrmeli v velikansko ladjo raziskovalcev.

Posadili so torej starca in njegove mlade spremljevalce, ki se niso hoteli ločiti od njega, pod veliko drevo v gozdu in ga začeli spraševati v latinščini o svetu, v katerem so pristali. Okrog njega se je zbral ves štab, toda starca je to očitno zmedlo. Ni bil vajen videti okrog sebe toliko število tujih ljudi, in zato je odgovarjal le enozložno in nekaterih vprašanj, kot se je zdelo, sploh ni razumel. Krushnik je prvi spoznal njegovo zbežnost in opozoril nanjo profesorja. Ta je poslal večino svojih sodelavcev proč, z obljubo, da jim bo takoj nato podrobno poročal o vsem, kar bo povedal čudni starec.

(Dalje)

Bojan Pavletič

2.

SVETOVNIH

NOGOMETNIH PRVENSTEV

UVRSTITVENA SREČANJA NA I. SVETOVNEM PRVENSTVU

2. skupina		4. skupina	
Jugoslavija — Brazilija	2:1	ZDA — Belgija	3:0
Jugoslavija — Bolivija	4:0	ZDA — Paragvaj	3:0
Brazilija — Bolivija	4:0	Paragvaj — Belgija	1:0
Lestvica:		Lestvica:	
Jugoslavija	2 2 0 0 6 1 4	ZDA	2 2 0 0 6 0 4
Brazilija	2 1 0 1 5 2 2	Paragvaj	2 1 0 1 1 3 2
Bolivija	2 0 0 2 0 8 0	Belgija	2 0 0 2 0 4 0
3. skupina		Polfinale	
Romunija — Peru	3:1	Argentina — ZDA	6:1
Urugvaj — Peru	1:0	Urugvaj — Jugoslavija	6:1
Urugvaj — Romunija	4:0	Finale za 1. mesto	
Lestvica:		Urugvaj — Argentina 4:2	
Urugvaj	2 2 0 0 5 0 4	Srečanja za 3. mesto niso odigrali.	
Romunija	2 1 0 1 3 5 2		
Peru	2 0 0 2 1 4 0		

Prvo svetovno nogometno prvenstvo je potekalo brez predfinalnih srečanj in so se kar vsa prijavljena moštva zbrala v Montevideu, kjer so odigrala tudi vseh 18 tekem. Prireditve se je za nekaj časa zamajala v temeljih. Tedaj še denarno šibke nogometne zveze evropskih držav niso zmogle velikih stroškov v zvezi s potovanjem igralcev preko oceana in drugih izdatkov s tem v zvezi. Prireditvi je zato grozilo, da se bo spremenila v ameriško prvenstvo. V zadnjem trenutku pa so prišle prijave Francije, Belgije, Jugoslavije in Romunije, s čimer je bil položaj vsaj deloma rešen, tekmovalje pa je ohranilo videz prireditve na svetovni ravni.

Moštva so razdelili v 4 skupine, za nosilce skupin pa so določili Argentino, Brazilijo, Urugvaj in ZDA. Zmagovalec vsake skupine je postal polfinalist. Tri od prej imenovanih moštev so izpolnila pričakovanja, Brazilija pa se je spotaknila nad Jugoslavijo in izpadla. V polfinalu so Argentinci z lahkoto odpravili Amerikance. Jugoslavija je prva dosegla gol proti Urugvaju, toda domačini so jih zatem poslali v jugoslovansko mrežo kar šest po vrsti. Ker tekme za 3. mesto niso odigrali, so Jugoslovani delili 3. in 4. mesto z Amerikanci in so s tem slavili največji uspeh na svetovnih prvenstvih. Za finale med Urugvajem in Argentino so oblasti za vsak primer razmestile pred stadionom s 100.000 gledavci kar več brigad policije, toda ta ni stopila v akcijo, saj je zmagal — Urugvaj.

2. SVETOVNO PRVENSTVO: ITALIJA, MAJ-JUNIJ 1934

Svetovni prvak: ITALIJA; (2. Češkoslovaška, 3. Nemčija, 4. Avstrija). Prijaviteljev: 32. — Odstopili: 3 (Čile, Peru in Turčija). Udeležencev: 29 (Argentina, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Brazilija, Češkoslovaška, Egipt, Estonija, Francija, Grčija, Haiti, Irska, Italija, Jugoslavija, Kuba, Litva, Luksemburg, Madžarska, Mehika, Nemčija, Nizozemska, Palestina, Poljska, Portugalska, Romunija, Španija, Švedska, Svica in ZDA). Opravljenih srečanj: 43. (26 uvrstitvenih, 17 finalnih).

UVRSTITVENA SREČANJA

1. skupina: Kuba, Haiti, Mehika in ZDA.		6. skupina: Portugalska, Španija	
Kuba — Haiti	3:1	Španija — Portugalska	9:0
Haiti — Kuba	1:1	Portugalska — Španija	1:2
Kuba — Haiti	6:0	Finalist: Španija.	
Mehika — Kuba	3:2	7. skupina: Grčija, Italija.	
Mehika — Kuba	5:0	Italija — Grčija	4:0
Mehika — Kuba	4:1	Finalist: Italija.	
ZDA — Mehika	4:2	8. skupina: Avstrija, Bolgarija, Madžarska:	
Finalist: ZDA.		Bolgarija — Madžarska	1:4
2. skupina: Brazilija, Peru.		Avstrija — Bolgarija	6:1
Peru odstopil.		Madžarska — Bolgarija	4:1
Finalist: Brazilija.		Bolgarija — Avstrija: Bolgarija odstopila.	
3. skupina: Argentina, Čile.		Finalista: Avstrija in Madžarska.	
Čile odstopil.		9. skupina: Českoslovaška in Poljska.	
Finalist: Argentina.		Poljska — Českoslovaška	1:2
4. skupina: Egipt, Palestina in Turčija.		Českoslovaška — Poljska: Poljska odstopila.	
Turčija odstopila.		Finalist: Českoslovaška.	
Egipt — Palestina	7:1	10. skupina: Jugoslavija, Romunija, Svica.	
Palestina — Egipt	1:4	Jugoslavija — Svica	2:2
Finalist: Egipt.		Svica — Romunija	2:2
5. skupina: Estonija, Litva in Švedska.		Romunija — Jugoslavija	2:1
Švedska — Estonija	6:2	Finalista: Romunija in Svica.	
Litva — Švedska	8:2		
Finalist: Švedska.			

11. skupina: Belgija, Irska, Nizozemska.

Irska — Belgija 4:4
Nizozemska — Irska 5:2
Belgija — Nizozemska 2:4
Finalista: Belgija in Nizozemska.

12. skupina: Francija, Luksemburg, Nemčija.

Luksemburg — Nemčija 1:9
Luksemburg — Francija 1:6
Finalista: Francija in Nemčija.

Osmrtna finale

Italija — ZDA 7:1
Českoslovaška — Romunija 2:1
Nemčija — Belgija 5:2
Avstrija — Francija 3:2
Španija — Brazilija 3:1
Svica — Nizozemska 3:2

Švedska — Argentina 3:2
Madžarska — Egipt 4:2

Četrfinale

Nemčija — Švedska 2:1
Českoslovaška — Svica 3:2
Avstrija — Madžarska 2:1
Italija — Španija 1:1
Italija — Španija 1:0

Polfinale

Italija — Avstrija 1:0
Českoslovaška — Nemčija 3:1

Finale za 3. mesto

Nemčija — Avstrija 3:2

Finale za 1. mesto

Italija — Českoslovaška 2:1

Zaradi velikega števila prijavljenih držav so za drugo svetovno nogometno prvenstvo vpeljali način tekmovalja, ki je nato obveljal na vseh ostalih turnirjih za Rimetjev pokal. Vsa prijavljena moštva so nastopila v predfinalnem tekmovalju, iz katerega se je uvrstilo v finalni del 16 najboljših iz posameznih skupin. Število finalistov se je sicer kasneje menjavalo, formula pa je ostala enaka.

Za drugo svetovno prvenstvo se je prijavilo več kot še enkrat toliko moštev, kot štiri leta prej: 21 jih je bilo iz Evrope, 8 iz obeh Amerik, 2 iz Azije, 1 pa iz Afrike. Ker so pa tri odstopila, je znašalo dejansko število nastopajočih 29. Med temi ni bilo svetovnega prvaka Urugvaja. Uradno je pomenila njegova odsotnost protest proti bojkotiranju svetovnega prvenstva v Montevideu, neuradno pa ni, bila nobena skrivnost, da so Urugvajci ostali doma, ker niso bili sposobni dostojno braniti visokega naslova.

Predfinalna srečanja so prinesla eno samo večje presenečenje: Jugoslavija se z izenačenjem v Beogradu in s porazom v Bukarešti ni uvrstila v finalni del. Prireditve je tako ostala kar brez dveh polfinalistov izpred štirih let. V finalnem delu so tekmovali po izločilnem turnirskem sistemu: poraženec je izpadel, zmagovalec je napredoval. V četrfinale so se uvrstile samo evropske reprezentance: Italija, ki je v predfinalnem tekmovalju z lahkoto izločila Grčijo, v osminki finala pa še ZDA, je v četrtr finalu naletela na trd oreh: za napredovanje je morala odigrati proti Španiji kar dve tekmi. V polfinalu je odpravila vsega spoštovanj vredne Avstrijce z najtesnejšim izidom, v finalu pa je uklonila Českoslovake šele po 120 minutah trdega naprežanja. Sele podaljšek igre je prinesel Italijanom naslov najboljših nogometnih mojstrov na svetu.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

EOJ ZA PRVO MESTO BO ZELO OSTER

ŠAHOVSKI VELEMOJSTER TALJ FAVORIT ŠTEV. 1

Če Fischer ne bo mogel igrati proti svetovnemu prvaku, mislimo, da bo »zasluga« Rusa Mihaila Talja. Petindvajsetletni ruski velemojster je vsakor najboljši svojevrsten šahist med »nimimi« velemojstri, ki bodo kmalu igrali v Curaçao. Medtem ko je Bobby Fischer začel igrati šah s šestimi leti, je Mihail Talj prvič spoznal skrivnosti igre na 64 poljih šele z dvanajstimi! V šahovskem domu v Rigi takrat nihče ni slutil, da bo črnolasi Mihail postal nekega dne najboljši turnirski igralec na svetu.

Zaradi svoje izredno drzne igre, polne vratolomnih kombinacij in žrtev je dobil kmalu naziv: črni panter iz Rige. Na svojih prvih turnirjih je bil stalno zmagovalec, pa čeprav je bil v polovici partije popolnoma izgubljen. Ko je postal leta 1952 prvak Letonske, je dobil za trenerja mojstra Koblenza, ki je še danes njegov sekundant. Šahovski svet si je zapomnil njegovo ime leta 1955, ko je bil z 18 leti med najboljših šestorico na prvenstvu SZ. Čez leto dni je pripravil šahovsko senzacijo, kakršne ni nihče pričakoval. Med dvajsetimi udeleženci prvenstva Sovjetske zveze leta 1956 so bili Bronstein, Keres, Spaski, Holmov, Petrosjan, Korčnoj, Boleslavski in Tajmanov, leta 1957 so bili še Averbach, Geller, Kotov in Toluš. Mihail Talj je bil obakrat prvi. Velemojster David Bronstein pa je izjavil: »Če bo Talj tretjič zaporedoma osvojil naslov prvaka SZ, bom

nehal igrati šah«. Ljubljenec Rige je bil namreč, tako kot vedno, v polovici partij izgubljen, toda v časovnih stiskah je zmagoval v popolnoma »nemogočih« položajih.

Velemojstri so se dolgo spraševali, »čem je pravzaprav njegova moč. David Bronstein je na primer vedel o šahu mnogo več, toda Talj je imel boljše živce. Mladi velemojster je dal šahu nekaj novega, nekaj subjektivnega. Nikoli ni cenil ustaljenih šahovskih oblik, v katerih je igra najboljših že dobila značaj znanosti. Ko je potegnil slabšo potezo, je to na pravil namerno, da bi v neznanih labirintih 64 polj našel večje koristi kot njegov nasprotnik. Leta 1958, 1959, 1960 so bila leta Taljevega trionfa. Prvi na medconskem turnirju v Portorožu, prvi na turnirju kandidatov in zmaga za svetovno prvenstvo. V teh časih, ko je zmagoval na vsakem turnirju, na katerem je igral, je bil Mihail ljubljenec mladih. Po zmagi nad Botvnikom je brezskrbno čakal drugega dvoboja, ne da bi se pripravil. Na Bledu je bil Talj ponovno stari Talj in nabiral točko za točko, tako da je kljub porazu s Fischerjem na koncu prehitel svojega mlajšega tekmeča.

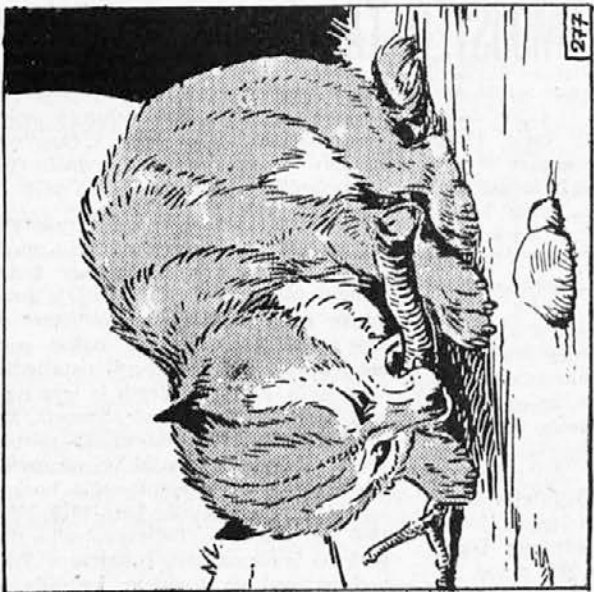
Boj teh dveh najmlajših kandidatov za svetovno prvenstvo se bo nadaljeval na daljnih Antilih, kjer je Talj nemara favorit št. 1, Fischer pa favorit št. 2.

279. Potem pa je radovednost premagala sirah pred prvim živim nepoznanim bitjem, kar jih je spoznal. Previdno se je začel bližati ležečemu zajčku in ga ovohaval z vseh strani. Pogum mu je dajala Siva, ki se je prva približala zajčku in potem z gobčkom nežno dregala Barija vedno bliže. Kazan je napeto opazoval potek tega pouka.

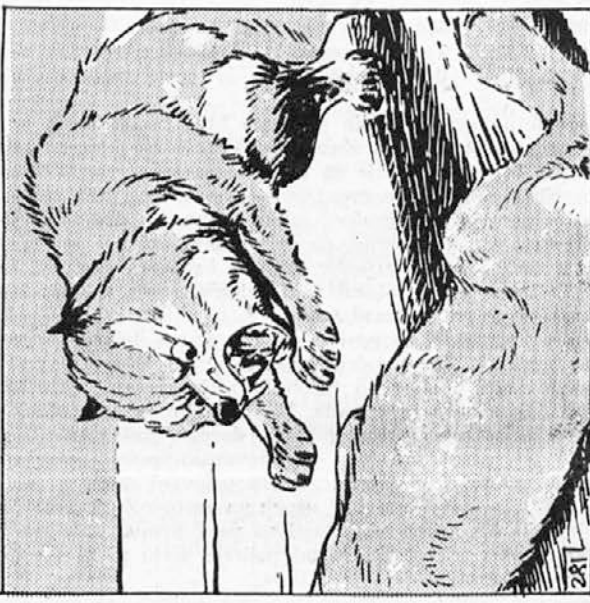
278. Največji dogodek je bil zanj takrat, ko je Kazan nekega dne prinesel z lova še živega zajčka. Živalca je bila sicer močno ranjena, toda Kazan ji ni hotel skonečati trpljenja, ker se je začela prva Barijeva učna ura. V prvih trenutkih pa Bari ni bil nadarjen učenec: ustrašil se je trzajoče živali in jo ubral v mamino zavetje.

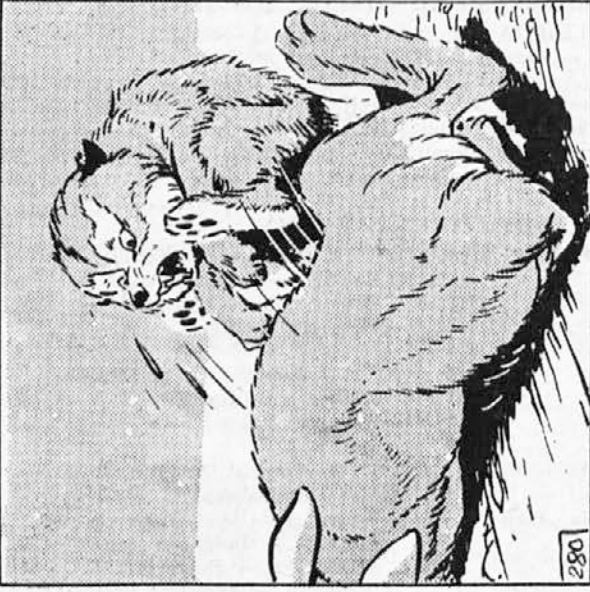
277. Z vsakim dnevom je Bari spoznaval kaj novega. Začela se mu je tudi že vzbujati lovska kri in kar ni mogel pričakati trenutkov, ko se je Kazan s plenom vračal domov. Koščki kožusčkov uvovljenih živali ga niso več mikali. Sedaj se je hotel igrati že s celimi živalmi. V igri s kamni in koščki lesa pa so se mu vedno bolj ostrili zobje.

282. Preteklo pa je še mnogo dni, preden je postal Bari pravi lovec. V tem času je spoznal naravo, nje ne glasove in glasove drugih živali. Nekega dne je odkril tudi skrivnost vonja: nenadoma mu je udaril v nosnice vabljivi vonj po zajčku. Odpravil se je na svoje prvo zasledovanje, ki pa se je končalo brez uspeha že za prvimi deblom.

281. Bari je v strahu zabevska in se hitro umaknil nekaj korakov nazaj. Ker pa je Kazan tako mirno ležal, je začutil, da nevarnost ni huda. In že je vstalo v njem pravo lovsko veselje. Pogumno se je približeval in zasadiel zajcu ostre zobe v vrat. Koliko pohvale in ljubkovanj je požel za to svojo prvo zmago!

280. Potem se je Siva s smrčkom dotaknila plena. Ko je to naredila šestkrat in ko je Bari videl, da se ji ni nič hudega pripetilo, se je onučil tudi sam in se previdno, z iztegnjeno glavo približal zajčkovi zadnji nogi. Komaj pa se je živali dotaknil, je ta v smrtnem boju močno trznila in brenčila malega učenca.

Za
naše
najmlajše

47

PO
POVESTIJ. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:

M. MUSTER